

Přistěhovalectví

Jen padesát devět Čechů přišlo sem v září.

Američtí nativisté a knownothingové dojista mohou být potěšeni výkazem přistěhovalectví úřadu za měsíc září, který byl uveřejněn tyto dny. Počet přistěhovalectví v měsíci září 1914 skládal se z 29,143 osob, což jest méně, nežli měsíční průměr kteréhokoliv roku v tomto století. A nejen to; bezmála polovice všech přistěhovalectví v září přišla z držav anglických, které u našich nepřátel jsou v největší míře. Severní britská Amerika, hlavně ovšem Kanada, dodala 9,219 přistěhovalectví; Spojené království Velké Británie a Irsko 5,279. Teprve na třetím místě jest Itálie, která loni byla vždy na prvním: dodala jen 2,581 přistěhovalectví (loni průměrem 23,645 za měsíc). Pak následují: Mexiko 1,612; Západní Indie 1,533; Norsko 1,152. Z ostatních zemí žádná nedodala ani osm set přistěhovalectví — i z Ruska přišlo jen 780 osob, ač loni přicházelo sem odtamtud průměrem 21,305 přistěhovalectví měsíčně. Z Rakouska přišlo v září přistěhovalectví jen 299, z Uher 254, dohromady 553, ač loni Rakousko-Uhersko dodávalo měsíčně 23,179 přistěhovalectví a bylo na druhém místě, hned za Itálií. Z Německa přišlo 765 přistěhovalectví, z Francie 764, z Belgie 159; z Bulharska, Srbska a Černé Hory pouze 18.

V uvedených číslech jasně je znáti účinky evropské války. Vyjímaje Anglii a Francii, všechny válčící země jsou vystěhovalectví téměř nadobro uzavřeny, hlavně ovšem mužům boje schopným. Z Rakousko-Uherska mužům je skorem úplně nemožno dostat se ven. Ochromění zámořské dopravy zarazilo také stěhování ze zemí neutrálních. Naopak zase údaje o odchodu cizinců ze Spojených Států jsou potvrzením známé skutečnosti, že v Americe jest o práci bída. Itálie ani Řecko nevedou válku, a přece ubylo přistěhovalectví z obou těchto zemí, kdežto do Itálie vrátilo se v září 10,172 lidí ze Spojených Států a do Řecka 1,076.

Podle národnosti přibýlo sem v září nejvíce Angličanů a sice 4,363. Pak následují: Italové 3,582; Skandinávci 3,018; Irčané 2,675; Němci 1,913; Skotové 1,699; Francouzi 1,497; Mexičané 1,314; Židé 1,358. Z ostatních národností žádná nedosahuje ani devíti set. Slovanů přišlo sem v září všeho vřady 1,651, čili pouze pět a dvě třetiny procenta, ačkoli dříve tvořili 25 procent všech přistěhovalectví. V úředním výkazu Slované vyjmenováni jsou tak: Čechové 59; Bulhaři, Srbové a Černohorci 279; Chorvati a Slavonci 214; Dalmatinci, Bosenští a Heregovci 29; Poláci 420, Rusové 444, Rusíni 140, Slováci 66. Kterak slovanský proud ochabl, lze posouditi z toho, že loni přicházelo sem průměrem 24,800 Slovanů měsíčně — Poláků 10,221; Chorvatů 3,107; Rusů 3,746; Rusínů 3,061; Slováků 2,152; Bulharů, Srbů a Černohorců 1,257; Čechů 827; Dalmatinců 429. V září 1914 všech Slovanů sem přišlo méně, nežli sem druhdy přicházelo samotných Slováků.

Zkoumáme-li rozdělení přistěhovalectví podle zaměstnání, také pozorujeme účinky války v Evropě a špatných časů v Americe. Národnostní příklad přišlo 4,316, ale odešlo 12,301, čili bezmála třikrát více. Mezi řemeslníky a odbornými vyškolenými dělníky už není tolik křehků, jako bývalo, ale za to přibýlo klerků, účetních a lodníků. Kojáci v Evropě pracují pro armádu, kdežto ohromný obchod bere práci kupekům mladencům na pevnině a lodníkům na moři. Německý a rakouský zahraniční obchod ustal téměř nadobro; anglický je silně ochromen (v říjnu anglický davos klesl o 100, vývoz o 80 milionů dolarů).

Mezi odbornými dělníky na prvním místě jsou klerkové a účetní, kterých přišlo 821; pak následují: lodníci 521; tosaři a truhláři 512; krejčí 420; havíři 286 (vrátili se 282); žadloni 198; žáci 169; masíniři 162; sešláci 143; lodní topiči 138; douničkáři 119; barvíři a skláři 116; řidiči hnacích strojů 114; kováři 103. Jiní nedosahují sta.

Jako v srpnu tak i v září pozorovali jest stoupající procento lidí profesionálních. Kdežto v účetním roce 1913-14 v jednom tisíci přistěhovalectví bylo sotva 12 lidí profesionálních, v září 1914 připadalo jich nad 59 na tisíc čili poměrně zrovna pětikrát více. V září přišlo sem 1,723 lidí profesionálních a to nejvíce učitelů a kněží. Prvních přišlo 425, druhých 203. Pak následují: inženýři 161, herci 118, hudebníci 88, malíři a sochaři 75, elektrikové 67, advokáti 56, lékaři 53, architekti 38, vládní úředníci 35, spisovatelé a učenici 34, redaktori 15, různí 355.

Deportace opětně tvoří velice smutnou kapitolu. Bylo totiž z přístavu deportováno 2,707 osob čili jeden z každých jedenácti nebo dvanácti lidí, kteří přišli! Čechové deportováni 4 čili jeden z patnácti nebo šestnácti; Poláků deportováno 107 čili jeden z pěti nebo čtyř; Rusů deportováno 293 čili dva z každých pěti! To jsou čísla přímo hrůzná. Dvě třetiny těch nešťastníků — 1,861 — byly deportovány z obav, aby nepřipadly veřejnosti na obtíž. Kontraktních dělníků deportováno 310, což svědčí o veliké "láse", jakou američtí zaměstnavatelé mají k americkým dělníkům, když i ve špatných časech hledají lacnější dělníky v cizině.

II. Proč venkov nevábí cizince.

Jak jsme ukázali v předešlé rozpravě na základě úřední zprávy, proud přistěhovalectví poklesl již téměř na nullu. V srpnu naše země ztratila 2,881 cizince, v září získala toliko 9,867. Loni za ty dva měsíce získala 212,348 nových obyvatel, letos však pouze 6,986. V těchto dvou číslech viděti jest účinky evropské války i nevalných poměrů zdejších. Pokud válka potrvá, přistěhovalectví proud bude nepatrný. Ale jak se nedávno vyslovil jeden z demokratických předáků, dá se očekávat, že kongres ve svém příštím zasedání vezme v úvahu budování Burnettovu osmou nového přistěhovalectví zákona nebo nějakou jinou — ba snad vypracuje zcela nový zákon o přistěhovalectví. Z té příčiny vybrali jsme z několika amerických časopisů významné projevy o přistěhovalectví otázce, aby bylo možná posouditi hledisko našich domorodých spoluobčanů.

Republikánský denník "Washington Post" v rozpravě nadepsané "Decline in Immigration" (úbytek přistěhovalectví) mimo jiné uvazuje o tom, proč přistěhovalectví městům dávají přednost před venkovem, a kterak by bylo možná

obrátniti přistěhovalectví proud na americký venkov. Zmíněný list píše:

Jak se oznamuje, počet přistěhovalectví od začátku války poklesl o 77 procent. Proti této neúspěšné zprávě poukazuje se na to, že po evropské válce počet přistěhovalectví v amerických přístávech značně vystoupne, což mírni pochmurné účinky oné první zprávy.

Ti, kdo usilují o to, aby přistěhovalectví bylo důkladně omezeno, a zejména ti, kdo jsou pro navrhovanou zkoušku přistěhovalectví ze znalosti čtení a psaní, mohou s radostí vítati nynější veliký úbytek přistěhovalectví, ale tu nutno mít na paměti, že Spojené Státy nikdy nedosáhnou plného svého rozvoje bez velkého přílivu zdravých a stalých přistěhovalectví. Je zde tolik půdy neobydlené, tolik půdy ležící ladem, že jest třeba více mužův a žen, aby práci na ní vykonali.

Federální úřad pro věci školské, U. S. Bureau of Education, před nedávnem uveřejnil bulletin, ve kterém se dokazuje, že za vysoké procento analfabetů ve Spojených Státech není zodpovědné přistěhovalectví, nýbrž nedostatek škol a příležitosti ku vzdělání na americkém venkově. Procento analfabetů na venkově jest dvakrát tak vysoké jako ve městech, ačkoli přibližně tři čtvrtiny přistěhovalectví jsou ve městech.

Ještě významnější je srovnání mezi dětmi rozenými v této zemi z cizích rodičův a dětmi rozenými z rodičův domácích. Procento analfabetů mezi dětmi tuzemských rodičů jest více než třikrát tak vysoké jako mezi dětmi cizincův a to hlavně z té příčiny, že v americkém venkově není dostatečně příležitosti, aby si mládež opatřila školní vzdělání.

Není pochyby, že hlavní příčinou, proč přistěhovalectví nepřicházejí sem v tom počtu jako dříve, je to, že byli zavolaní do vojenské služby v armádách válčících národů. Této přestávky mohli bychom zde dobře použiti a vypracovati plán pro příští roztržení a umístění přistěhovalectví, ač sem zase budou přicházeti v normálním počtu. Přistěhovalectví jest ke cti, že dávají přednost městům, kde se jejich dětem dostane přiměřeného vzdělání, ale právě to, že tato touha po lepším životě jest podkladem celé přistěhovalectví otázky, mělo by nás přiměti, abychom proti nerovnoměrnému umístění přistěhovalectví pracovali v jeho základech.

Náš venkov jest pozadu, to jest jedna ze slabostí našeho národa. Státy měly by se všemožně přičiniti, aby povznesly úroveň venkovského školství. Přistěhovalectví půjdou pak do venkovních krajů a větší ochotou a národ bude posilněn tam, kde posilněn nejvíce potřebuje.

Americký denník, ze kterého čerpán jest hořejší výřezek, náleží mezi nejvíce zpátečnické v americké žurnalistice. Ale nemůže upřít, že této zemi rozhodně je třeba silných rukou přistěhovalectví dělníků, třeba že se tu najdou státníci, kteří z politických důvodů vystupují proti přistěhovalectví. Proč přistěhovalectví dávají městům přednost před venkovem, to má příčin několik — a není pochyby, že zanedbané školství je také jedna z těchto příčin. Na jihu se školství věnuje pozornost nejmenší — a na jih také nejmenší přistěhovalectví se ubírá.

POLSKA DRUHOU BELGIÍ.

Několik velmi zajímavých dopisů zaslal do Spojených Států z polského bojiště W. H. Nevison, korespondent jednoho syndikátu amerických časopisů. Následující dopis datován byl v Petrohradě 17. října a poslán po zvláštním kurýru do Athén a odtamtud do Spojených Států:

Polska jest druhou Belgií. V myslí zůstávají spousty přivoděné vlnami vojska, ruského i německého a naplňují srdce hrůzou dávno potom, když jste odešli z nešťastného kraje. Plnění a loupežení, hladovění a zoufalství, to jest údělem jiného neviného lidu.

Věci mohly býti hrůznější v Belgii, avšak chudými, ožebračenými Poláky mohou býti ještě horší. Poláci daleko nebyli tak zamožni jako Belgičané a dnes již jsou ve spárech hladu.

Roztroušeny po někdejším pokojném rolnickém kraji jsou pozůstatky majetku všeho druhu. Obydli jsou v popelí. Stromy rozbité byly koulemi. Pastviny rozryty jsou zákopy, náhozy a valy. Cesty jsou všude plny uprchlíků — ubohých lidí tlačících se do Varšavy, jejíž obyvatelstvo vzrostlo asi tučtěkřátkrát návalem sedláků z východu a vojáků ze západu.

Jako Belgie, Polska mohla by vyprávěti svoji historii o sverštech. Nejvíce slyšíte, že tomu neb onomu jazyk byl vyřiznut. Dosed však nemohl jsem nic podobného zjistiti.

Nekonečný proud nešťastníků valí se do Varšavy a město nemůže postarati se o ně. V každém skladišti jest jich na sta. Sta dalších jest posláno do vnitřního Ruska, kde práce jest třeba. Jest truchlivý pohled na ně a časem ozve se mezi nimi zakvílení hladového dítěte neb sténání matky a někdy pláč novorozeného dítěte na cestě.

Mnozí z Poláků vedou guerillovou válku, aby se pomstili za ztrátu svých domovů. Schátralé tlupy, zpola jízda a zpola pění, při své dokonalé znalosti krajiny dovedou obtěžovat nepřítel a často podařilo se jim pobiti ojedinelé kulínské hlídky.

Neví, zač má děkovat.

Oklahoma City, Okla.

Drahá přítelkyně! Přijmete ode mne nejeršenější pozdrav. Děkuji Vám, že jsem léky od Vás obdržela, začal jsem mnoha a mnohokrát děkuji. Nevím skutečně, za co Vám mám nejvíce děkovat, jestli za ty léky, anebo za tu Vaši dobrotu, kterou jste mi prokázala. Zkusila jsem již dobré léky, ale tak hodnou osobu, jako Vy jste, přece jsem ještě nezkusila. Osobně mě neznáte a přece to na mne tak už dává. Musela jsem až plakati, když jsem byla na poště; očekávala jsem od Vás pouze psaní v domnění, že mi nejdříve odepíšete a nenadála jsem se toho, že Vy mně pošlete něco bezplatně. Vskak já bych se taky nebýla osmělila Vám psát o něco bez peněz. Nyní je mi moc lépe po tom, jak se umývám tím, co jste mi poslala. To těh i ta mašť a ten prášek jsou moc dobré. To těh je velmi dobré, neboť dříve nechtěla jsem vůbec nic k jídlu, však nyní co je užívám, mám velkou chuť k jídlu. Vaše léky mně dělají tuze dobře. Ty rány mám již hezky bílé a tu se tolik těším, že se mi to vyhojí. Proto mně pošlete více těch, prášku i mašť. Nežlobte se a ještě jednou Vám srdečně děkuji. Odpusťte, že jsem tak smělá — jsem chudá, drahá pani.

Vám oddaná — Rozalie Zaloudková.

Takového dopisu mám na sta. Jednošle adresujte:

Mrs. Frances Otoupalík,
VYRABITELKA
David City, Nebraska

Ovšem, mnozí z bohatších Poláků neutíkají před Němci. Oni ví, že nic nestane se jim aniž jejich majetku, když nebudou se chovati nepřátelsky.

Tě okolnosti, že jedna rodina, v které byla osmiletá dívka a hošík šletý, zůstala, jeden raněný ruský důstojník děkuje za zachránění svého života.

Leže v nemocnici ve Varšavě vyprávěl mi, prostřednictvím tlumočnicka, jak dívky tyto jej zachránily.

"Se sedmácti muži vyjel jsem z jedné polské vesnice nakoupit obručku pro koně pluku. Když jsme se blížili k vesnici na zpáteční cestě, zůstal jsem poněkud zpět, abych si prohlédl krajinu a pak jsem pobídl koně, tak abych dohonal své lidi. Při vjezdu do vesnice, napaden byl jsem šavli ze zadu, jež utala mi ucho a zarýla se hluboko do ramene.

"Když jsem se vzpamatoval, ležel jsem na poli vedle cesty a malá dívka, asi osmiletá, zbrocená krví, držela ručníc na mých ranách.

"Jsi raněna také?" tázal jsem se jí.

"Ne, to jest vaše krev," vysvětovala. "Našli jsme vás zde —"

"Kde jest tvoje matka?"

"Matka asi běžela říci Rusům, že německá hlídka třicet mužů silně vešla do vesnice."

"Pak tázal jsem se dítěte, jak mohlo se tak zakrváceti a ono mi vyprávělo, že jsem tolik krvácel, že pokoušelo se zastaviti to své, má šátečkami, avšak nepodařilo se mu to.

"Pak ulehla jsem na vaše ucho — zrovna zde" — ukázavši na své prsa — "kdežto Votka šel domů pro ručníc."

"Votka zdál se tak malý, že sotva mohl choditi; jistě nechápal, oč se vlastně jednalo. Nieměně však ty děti, ve svém dětském, nevědomém způsobu nepochybně zachránili mne před vykrváčením k smrti."

Hoší, kteří utekli z domova, učinili mnoho pro vojáky, jiný důstojník mně vyprávěl. Oni opustili své přehájené rodiče a sami zůstali tam, kde bylo rozdělení, a mnohý raněný voják byl by zemřel žídn, nebýtí toho, že hoší takoví doplázili se k nim a podali jim vody.

Hrob německé armády leží v Polsku."

Ruští důstojníci učinili hešo z tohoto rozhodnutí generálního štábu. S nynější ohromnou armádou mobilisovanou v Polsku účelneji praví, že uskuteční tuto pohrůzku. Berlín jest jejich ellem.

Počívání o raněné za armádou dvou neb tří milionů naplná do nejvyšší míry úsilí nejlépe zorganizovaného Červeného Kříže, jaký kterýkoli národ na světě má a v Rusku církev utvořila v přítomné válce sbor "milosrdných mužů". Mnoho kněží státní církve pod dozorem jich biskupů půjde do pole, nikoli výhradně jako kaplani, nýbrž jako lékaři a ošetřovatelé. Ještě větší mužná v klášterech má jistou znalost lékařství, přispěje to k rozluštění tohoto vážného problému odboru války.

V Petrohradě, cisařovna Alexandra a velkokněžna Olga a Tatjana navštěvují nemocnice denně

a samy napomáhají v ošetřování raněných, jiná ukázka demokracie — málo chápáné v Americe — která proniká vládnoucí dům Ruska.

Carevna ruská mluví anglicky s bohatými irským přízvukem. Angličtina jest vlastně dvorní řečí Ruska. Když přítomná cisařovna byla dívkou, její guvernanta byla Irčanka a tak navykla si onen dubinský přízvuk.

Jinou zvláštní věc, které Američané nemohli by rozuměti jest, že na válčivé frontě důstojníci oslovují své muže jako "bratry", kdežto kázeň udržována jest tím, že vojáci spatřují v důstojnících lytosti vyšší intelligence. Ruský důstojník nenafdí "útokem!" On řekne: "Zeňme útokem, bratři," zvyk, který stává ve všech slovanských zemích.

Ve čtyřech továrnách na zbraně a střelivo pracuje se dnem i nocí na vyzbrojení 7,000,000 mužů, jež Rusko hodlá míti v poli během několika týdnů. Japonské stroje byly montovány v těchto závodech.

Rusové naučili se lekei v německé taktice od Němci vyučených Japonců a císař shledá, že dovedou hráti jeho vlastní hru.

Nastuzení

zanechává často i špatné následky v žaludku. Berte proto občasně dávku Severovy Žaludeční hořké (Severa's Stomach Bitters) a udržujte si správný chod zažívacího ústrojí a při tom i sebe sami zdravými. Při zácpě, nestravnosti, nezávěvnosti, střídavě horečce — konvaliscentům, starým i slabým lidem — odporujeme Severovu Žaludeční hořkou. Jest to všeobecná silivka pro mladé i staré a neměla by scházeti v žádné domácnosti. Máte ji stále na ruce. Cena 50 centů a \$1.00 všude v lékárnách, aneb přímo po obdržení obnosu. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. — Advertisement

Pěkně zařízený HOSTINEC

— vlastní —

Frank Smerád

16. a William ulice, Omaha, Neb.

Výtečný Metálový ležák, jakož i právě importované pilsenské stálo na čepu. Korbelova vína a nejlepší lihoviny prodává i ve vaškem. — Chutný zákusek stálo při ruce.

Kavárna a Restaurant SLAVIE

Pravá česká kuchyně.

Krajanům zavítavím do Omahy bych mohl posloužiti čerstvými pokrmy. Vše úplně nové zařízení. Proti "Pukroku" Řápu. — FRANK ROUTIN, majitel.

© 1914 by American Press Association. V NĚMROKÝCH ZÁKOPNĚCH V BELGIÍ.